

Література

1. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій. Підручник для студентів / За ред. проф. О. Вишневецького. – Дрогобич: Поліграфічна фірма "Коло", 2001.- 132 с.
2. Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичні та етнорелігійознавчі аспекти. – К.: Артк, 2001. – 304с
3. Мурзина О. Етнічний та поліетнічний простір людини // Урок української. – 2004. - №2. – С.48-51.
4. Степико М. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз). – К.: Товариство "Знання", КОО, 1998. – 251с.
5. Русова С. Вибрані педагогічні твори: У 2 кн. Кн. 1 / За ред. Є.І. Коваленко. – К.: Либідь, 1997. – 272 с.
6. Чепіга Я. Національне виховання / Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Поряд. Л.Д.Березовська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с. – С. 191-208.
7. Старовойт Л.В. Аплікація як засіб всебічного та гармонійного розвитку дошкільників / Л.В. Старовойт// Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika. Nauka wczoraj, dzis, jutro (30.05.2015 – 31.05.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. – P.9-11
8. Мацейків Т. Етнокультурна ідентифікація особистості // Педагогіка і психологія. – 2001. - №1. – С. 17-23.
9. Starovoit, L. V. (2015). Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 168.

УДК 373.3.015.31:792

Н. Олійник,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені М. Коцюбинського
N. Oliynyk,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

THEATER ART AS A MEANS OF CREATIVE DEVELOPMENT OF YOUNG SCHOOLCHILDREN

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі сучасної педагогічної науки – творчому розвитку молодших школярів у процесі театралізованої діяльності. Проаналізовано наукову літературу та розглянуто принципи та методи використання елементів театру в початковій школі.

Abstract. The article is devoted to the topical problem of modern pedagogical science - creative development of junior schoolchildren in the process of theatrical activity. The scientific literature is analyzed and the principles and methods of using the elements of theater in primary school are considered

Keywords: development, theatrical art, education, theatrical games.

Ключові слова: розвиток, театральне мистецтво, виховання, театралізовані ігри.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день педагогічна наука і практика частіше почала звертатися до особистості дитини, до розвитку всіх внутрішніх процесів, які пов'язані із діяльністю, спілкуванням. Досить велика увага приділяється дослідженню пізнавальних інтересів, оскільки вони відіграють важливу роль цінних мотивів діяльності, а згодом стають стійкою рисою особистості та проявляються в зацікавленості, допитливості, постійному бажанні отримувати нові знання. Національна Доктрина розвитку освіти України в XXI ст. визначає головною метою освіти створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом усього життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. В системі Нової української школи пріоритетним напрямом є особистісний розвиток, який пов'язується із розвитком творчих здібностей учнів протягом навчання у школі.

Без винятку будь-яке педагогічне дослідження частково або повністю торкається розвитку творчих здібностей, виховання творчої особистості, так як педагогічний процес є творчим, тому що включає в себе творчість учня, вчителя, вчителя групи продовженого дня, батьків, організаторів позашкільного дозвілля, керівників гуртків. Багато наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів досліджують проблему творчого процесу (В. Андрєєв, Т. Громов, В. Моляко, В. Николко та ін.), загальні проблеми розвитку творчих здібностей та виховання творчої особистості в різних видах діяльності (Д. Богоявленська, Г. Костюк, Б. Теплов, С. Рубінштейн, К. Платонов та ін.). Дослідженнями в напрямку театральної педагогіки займалися: В.Абрамяном, Л. Артемова, Є. Воропаєв, Г. Генев, Т. Гріббен, Л. Денисова, Б. Захава, Л. Зязюн, А. Капською, О. Мелік-Пашаєвим, А. Немеровським, В. Сухомлинський. На сьогоднішній день з допомогою них ми можемо зрозуміти можливості театального мистецтва для кращого розвитку творчих здібностей молодших школярів в умовах навчального процесу.

Мета статті – з'ясувати як з допомогою театального мистецтва можна творчо розвивати дітей молодшого шкільного віку.

Проблема розвитку творчих здібностей особистості є однією з центральних у педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійної творчості, долання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, оригінальних підходів і шляхів їх утілення. Одним із головних педагогічних завдань є виховання людини, здатної акумулювати і творчо переосмислювати набутий досвід, досягнення людства в науці, культурі, мистецтві, розвивати технології. Це завдання відображене в Національній доктрині розвитку освіти в Україні, в якій підкреслюється необхідність застосовувати нові педагогічні технології особистісно орієнтованого виховання для формування творчих здібностей учнів.

Розвиток творчих здібностей потребує дотримання певних принципів в організації їх навчання:

- принцип інформованості;
- принцип оптимальності теорії і практики;
- принцип оптимальної взаємодії свідомих та інтуїтивних процедур;
- принцип саморозвитку;
- принцип релаксації та аутотренінгу;
- принцип оптимального поєднання індивідуальної та колективної форм навчально-творчої діяльності;
- принцип віри в сили можливості дитини [7].

Однією з основних умов розвитку творчої особистості є взаємодія між зовнішніми та внутрішніми чинниками, між генетичною зумовленістю творчої обдарованості й умовами, які пропонує середовище індивідуума. Важливим є створення таких умов, щоб кожна особистість змогла посилити свій творчий потенціал, підвищити рівень розвитку своїх творчих здібностей.

Для повноцінного розвитку творчих здібностей необхідне раціональне поєднання репродуктивних, частково-пошукових та творчих завдань. Репродуктивні завдання спрямовані на відтворення дітьми знань та способів діяльності. Частково-пошукові завдання передбачають вияв дітьми певної самостійності, ініціативи у пізнавальній діяльності. Творчі завдання найбільше сприяють творчому розвитку.

Характер впливу сценічного мистецтва на людину свідчить, що театр – це не тільки відображення дійсності, але й художня творчість, особлива практично-духовна діяльність людей. Ось чому, на думку К. Станіславського, «театр є надзвичайнішим з усіх видів мистецтва»[5, с. 384]. Сила театального впливу на людину пояснюється гармонійним синтезом поезії, живопису, музики, сценічного мистецтва, яке створюється одночасно режисерами, акторами, художниками, музикантами і звичайно глядачами. Театр об'єднує усі мистецтва для підвищення почуттів; пантоміма, костюм, гра актора – все це подвоює враження, причому сценічний вплив сприймається цілою групою осіб, внаслідок чого розвивається спільне, масове відчуття, що загострює моменти сприйняття [5, с. 384]

Театральне мистецтво – це унікальний за своїм характером педагогічний чинник, взаємопов'язаний із іншими видами мистецтв. Теоретики та практики педагогічної науки стверджують, що засоби театрального мистецтва доречно використовувати як у процесі предметних уроків (читання, мови, математики тощо), так і у позакласній (вистави, постановки тощо), та позашкільній роботі (гуртки театральної творчості).

Виховання театром дозволяє поєднувати сприйняття і різні види виконавства як рівноцінні творчі процеси, що активізують емоційний, моральний, соціальний, трудовий і, звісно ж, інтелектуальний досвід дитини і розвивають його. Заняття театральним мистецтвом, на думку дослідників, здатні значно підвищити рівень емоційної чуйності та організованості, жвавості та тренування пам'яті, навичок колективної праці, відповідального ставлення до своїх слів, учинків і дій – словесних і безсловесних, розвивають і зміцнюють «універсально корисні сторони розвитку людини, наприклад довільну і концентровану увагу, жваве уявлення й асоціативне мислення, навички спілкування, зовнішню та внутрішню зібраність»[1].

Театральне мистецтво – це своєрідна гра, що відтворює певні дії когось із героїв п'єси. Звертаємо увагу, що це не тільки наслідування та імітація, але й вільна творча побудова сюжету, яка спрямовується на уявлення дитини та створення власної моделі поведінки. Театралізовані ігри охоплюють:

- дії дітей з ляльковими персонажами або дії за ролями;
- літературну діяльність (вибір теми, складання власного твору за ролями, реалізація або «оживлення» творів та ідей);
- образотворчу діяльність (створення декорації, одяг персонажів до найдрібніших елементів, виготовлення атрибутів);
- музичну діяльність (виконання пісень, танців, відтворення музичних творів).

Театралізація у початкових класах – це ще одна можливість для учнів виявити себе, розкрити свій творчий потенціал. Театралізація включає в себе:

1) інсценування - створення драматичної трансформації епічного тексту. Учні пропонуються написати діалог героїв і створити ремарки, уточнюючі образ місця і часу, стан і поведінку героїв. Інсценуванням також називають створення вистави або його фрагмента по п'єсі, наприклад «Коза – Дереза», «Пригоди в зачарованому лісі»;

2) режисерський коментар - створення опису майбутньої вистави від імені уявного режисера, роздум над способами зображення місця і часу у виставі, характер дійових осіб, створення ескізів декорацій, костюмів, пошук музичного оформлення (мелодії відомих музикантів класиків, наприклад І.С. Баха, А. Вівальді, Дж. Верді, різноманітні звуки природи та звуконаслідування і т.д.). Можна давати як зразок твір з позакласного читання: «Солом'яний бичок», «Кривенька качечка», «Легенда про нарцис»;

3) сценічно-ігрові вправи - вправи на матеріалі текстів художніх творів з використанням прийомів театральної педагогіки. Види вправ: сценічні етюди («Слухаємо себе» та «Посмішка по колу»), проби на роль (Попелюшки, Червоної Шапочки, Вовка, Козенят). Це стадія у підготовці до безпосереднього сценічному дії: розвиток пластики, мовного апарату, ігрових здібностей учнів.

4) Театральне бачення п'єси - прийом вивчення драматичного твору, у якому робота над п'єсою ведеться у вигляді ділової гри - створення уявного вистави, наприклад «Сестриця Оленка і брат Іванко».

На уроках можемо використовувати рольову гру. Вона вимагає певних комунікативних здібностей, тому допомагає розвивати мовлення дитини, позитивно впливає на розвиток інтелекту, у грі дитина навчається узагальнювати предмети та дії.

Збагачується уявлення учнів про навколишній світ, відбувається осмислення та систематизація знань, які вони засвоюють, спілкуючись із дорослими.

Змістом гри стають соціальні стосунки, суспільний зміст діяльності дорослої людини.

Під час репетицій та виступів відбувається розвиток рухової пам'яті вихованців (тренаж запам'ятовування послідовності фізичних дій та способів їх здійснення), розвиток пластики, культури поведінки на сцені, тренується увага.

Ситуація успіху також є успішним елементом в розвитку творчих якостей, радості відкриття власних здібностей особливо впливають на емоційну сферу дітей тоді, коли це бачать, цінять, розуміють усі навколишні.

Діти народжуються з певними нахилами, які є не лише вродженими задатками, а й наслідком суспільного розвитку. На їх основі виникають різні психічні якості (відчуття, сприймання, уявлення, пам'ять, мислення, почуття). Ці якості виникають не самі по собі, а формуються у процесі творчого розвитку дитини, протягом самостійної діяльності, налагоджені стосунків із зовнішнім світом, саморозвитком. Важливе значення у цьому процесі відіграє вільне володіння мовою, як рідною так і іноземною, з допомогою яких у дитини виникають нові, форми взаємодії з навколишнім середовищем, а разом з ними нові потреби, інтереси та види діяльності.

«Переважає більшість сучасних батьків, стверджує І. Барановська, вважають, що навчання без суму немає, а нелюбов до навчання – звичайне явище. У наш час навчати не просто, а навчання з захопленням потребує від вчителя фахової компетентності, особистісної зрілості, ерудиції, творчодіяльнісного підходу до викладання навчального матеріалу, володіння методами та прийомами, що забезпечують не лише педагогічний вплив на вихованців, але і взаємодію, співробітництво та співтворчість з ними. Вміння захопити, викликати інтерес створює ту необхідну напругу духовних сил, яка веде до розвитку здібностей, до підвищення рівня успішності учнів»[2].

Висновок. Отже, театральна творчість школярів відіграє важливу роль в їхньому житті та розвитку. Участь дітей у театральній постановці змушує дітей творчо думати, аналізувати, давати оцінку дійовій особі, партнеру, собі, тобто бути постійно в процесі пізнання. Театральне мистецтво формує в дітей цілісний погляд на світ, створює можливість не лише для естетики, а й естетичної діяльності, що формує активну, ініціативну особистість. Головна роль у процесі його використання відводиться учителю-режисеру, який має не маніпулювати, а толерантно, педагогічно обдуманно керувати артистичними здібностями учнів і варто пам'ятати що це не підготовка дитини як майбутнього актора, а розвага та важливий навчально-виховний засіб.

Література

1. Артемова Л.В. Театр і гра: Вдома, у дитячому садку, в школі. Київ: ТОВ «Томіріс», 2002. 292 с.
2. Барановська І.Г. Театр ляльок в початковій школі: навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015. 170 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2000. №1. 27-54с.
4. Корчак Я.А. Як любити дітей. Київ: Радянська школа, 1976. 159 с.
5. Станиславский К.С. Театр и жизнь. Собр. соч.: В 8 т. Москва: Искусство, 1961. Т. 4. 231-278с.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1972. – 242с.
7. Татаренко М.Г. Закони ойкумени і розвиток творчої особистості молодших школярів шляхом театральної педагогіки. *Рідна школа*. 2004. Жовтень. С.44-46.

УДК: 373.2.091.33:[7:001.895]

А. Останська,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

A. Ostanska,

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

DEVELOPMENT OF PRESCHOOLS 'SPEECH THROUGH THE USE OF INNOVATIVE METHODS OF ARTISTIC DIRECTION